

2023-09-28
Ju2023/02157**Justitiedepartementet**Kriminalvården
601 80 Norrköping

Uppdrag att förbereda inrättandet av särskilda enheter för unga i åldern 15 – 17 år inom Kriminalvården

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Kriminalvården att förbereda inrättandet av särskilda enheter för barn och unga i åldern 15 – 17 år, med förbehåll för riksdagens ställningstagande, vilka ska vara redo att tas i drift senast den 1 juli 2026. Kriminalvården ska löpande informera Regeringskansliet (Justitiedepartementet) om uppdragets genomförande. En delredovisning om hur arbetet fortskrider ska lämnas i samband med budgetunderlaget den 1 mars 2025. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) senast den 1 april 2026. Kriminalvården ska i relevanta delar inhämta kunskap från andra berörda myndigheter och aktörer, däribland Statens institutionsstyrelse. Av slutredovisningen ska framgå hur Kriminalvården har organiserat sig kring den nya uppgiften. Kriminalvården ska säkerställa att verksamheten är anpassad för barn och unga, vilket innebär att verkställigheten ska ske under trygga former med rätt till bland annat vård, behandling, skola och annan lämplig sysselsättning. Av slutredovisningen ska framgå hur Kriminalvården har organiserat sig kring den nya uppgiften så att barnets rättigheter under verkställigheten tillgodoses i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Vidare ska det av slutredovisningen särskilt framgå:

- hur Kriminalvården har anpassat sitt verksamhetsinnehåll och sina lokaler till de särskilda behov och rättigheter den nya målgruppen har,
- hur Kriminalvården har anpassat vård och behandling för att på bästa sätt bryta ett kriminellt beteende,

- hur skolverksamheten ska bedrivas vid ungdomsenheterna,
- Kriminalvårdens rättsliga förberedelsearbete och systemstödsutveckling,
- hur kompetensförsörjning och utbildning av personal på ungdomsenheterna anpassas till den nya målgruppen och ombesörjs för att säkerställa att personalen har såväl personlig lämplighet som rätt kompetens,
- antalet ungdomsenheter, den geografiska placeringen av enheterna samt hur myndigheten avser att inrätta olika säkerhetsnivåer och pojk- respektive flickavdelningar,
- hur Kriminalvården har anpassat sin verksamhet för att den ska kunna bedrivas till en lägre vårddygnskostnad än vad som är fallet i dag för sluten ungdomsvård, samt
- eventuella konsekvenser för myndighetens verksamhet i övrigt.

Kriminalvården ska även den 1 mars 2024 i budgetunderlaget för 2025–2027 inkomma med detaljerade nedbrutna kostnadsberäkningar för inrättandet av ungdomsenheterna. Beräkningarna ska visa hur kostnaderna beräknas öka stegvis till dess att reformen fullt ut har implementerats samt vara uppdelade på fasta, semifasta och rörliga kostnader. Av redovisningen ska det framgå vilka antaganden myndigheten har gjort för den stegvisa implementeringen. Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse ska samråda kring de antaganden som ligger till grund för beräkningarna i syfte att uppnå samstämmiga prognoser över antalet intagna. Vidare ska det framgå hur antaganden i övrigt påverkar vårddygnskostnaden. I budgetunderlaget ska även myndigheten redovisa sin initiala bedömning av vilka åtgärder man avser vidta för att minska kostnaderna samt hur dessa förväntas påverka dygnskostnaden i relation till sluten ungdomsvård.

Bakgrund

En särskild utredare föreslår i betänkandet En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga (SOU 2023:44) att i de fall en frihetsberövande påföljd inte kan undvikas för barn ska påföljden bestämmas till fängelse. Utredaren föreslår vidare att Kriminalvården ska ansvara för verkställigheten. Betänkandet har remitterats.

Utredarens förslag om att inrätta en genomförandekommitté utgår i och med detta uppdrag.

Regeringen avser att lämna en proposition till riksdagen med förslag om att låta Kriminalvården bli huvudman för de barn och unga som tidigare dömdes till sluten ungdomsvård vid Statens institutionsstyrelsens särskilda ungdomshem. I budgetpropositionen för 2024 beräknas Kriminalvården för denna åtgärd tillföras 17 miljoner kronor för 2025 och 100 miljoner kronor för 2026.

Skälen för regeringens beslut

Regeringspartierna har tillsammans med samarbetspartiet Sverigedemokraterna aviserat i Tidöavtalet att särskilda ungdomsfängelser ska inrättas som Kriminalvården ska vara huvudman för. Ungdomsfängelserna ska ersätta de särskilda ungdomshem som Statens institutionsstyrelse ansvarar för idag och där barn och unga dömda till sluten ungdomsvård verkställer sin påföljd. Kriminalvården behöver därför genomföra förberedelser för att anpassa sin verksamhet i syfte att kunna ta över ansvaret för barn och unga som frihetsberövas. Förberedelserna innebär bland annat att Kriminalvården anpassar lokaler så att samhällsskyddet upprätthålls samtidigt som de särskilda behov och rättigheter barn och unga har kan mötas under inkapaciteringen. Vidare ska Kriminalvården i sina förberedelser tillse att personalstyrkan blir rätt dimensionerad och har rätt kompetens för uppgiften. De särskilda enheterna för barn och unga i åldern 15 – 17 år ska, med förbehåll för riksdagens ställningstagande, vara redo att tas i drift senast den 1 juli 2026.

På regeringens vägnar

Pål Jonson

Helena Lundberg

Kopia till

Finansdepartementet/BA

Justitiedepartementet/L5

Socialdepartementet/SOF

Utbildningsdepartementet/S

Skolverket

Statens institutionsstyrelse

Sveriges kommuner och regioner